

Klimaendringer og naturskade – kommunenes ansvar

FOU-prosjektet ” Storm, skred, flom og oljeutslipp – ansvar, myndighet, roller og finansiering av sikringstiltak og skadeforebyggende arbeid” ble ferdigstilt i juni 2008. Prosjektet har vært gjennomført av Vestlandsforskning, Østlandsforskning, Norsk Geoteknisk Institutt og Universitetet i Stavanger på oppdrag fra KS.

Klimascenarier kombineres med samfunnsscenarioer

Prosjektet har utviklet scenarier for både klimaendringer og samfunnsutvikling på lokalt nivå. Prosjektet kobler temaer fra disse scenariene for å oppnå bedre innsikt i framtidig sårbarhet.

Det er utarbeidet scenarier for disse kommunene: Fredrikstad, Harstad, Kristiansund, Lom, Stjørdal, Tinn og Ørland for årene 2020 og 2060.

Klimascenarier

- I scenariearbeidet tas det forbehold, blant annet om at innlandsisen i Antarktis og /eller på Grønland ikke smelter i perioden fram til 2060.
- Temperaturscenariene tilsier noen graders økning av middeltemperaturen fram til 2060. Dette kan synes lite dramatisk, men tilsynelatende moderate temperaturendringer kan lokalt få viktige utslag på naturskadesituasjonen.
- Klimaendringene i Norge blir ofte eksemplifisert som ”villere, varmere og våtere”. Når det gjelder naturskade peker dette i retning av at vi i første omgang får hyppigere og sterkere forekomster av de værforholdene som utløser naturskade. Det mest nærliggende er høyere middeltemperaturer og nedbørsintensitet.
- En ”ny” type naturskade som tas med, er havnivåstigning. Det er grunn til å regne med at stormflonivået vil øke som resultat av kraftigere stormer. Innenfor en tidshorisont fram til 2060 representerer havnivåstigning sannsynligvis ingen ny type naturskade i Norge, selv om lokale unntak kan tenkes. Det er likevel først mot slutten av dette århundret at havnivåøkningen kan ventes å gi mer alvorlige følger, med en endring i høyeste stormflo på $\frac{3}{4}$ meter i noen av kommunene og inntil 90 cm.
- Klimascenariene i case-kommunene indikerer at en naturskadetype vil kunne øke på en tid av året og minke på en annen årstid.

Samfunnsscenarioer 2025

- Samfunnsscenarioene er laget som såkalte ”business as usual”-scenarier. De forteller framtidshistorien om Norge og de syv casekommunene slik det kan bli, dersom det ikke gjøres slike tilpasninger som klimaendringer krever.
- Scenariene for Norge i 2025 viser et mye rikere samfunn, kanskje best betegnet med stikkordene velstand og forbruk. De fire valgte dimensjonene i scenariet er; befolkning,

arbeids- og næringsliv, bosetting og bygde strukturer og mentalitet – disse arter seg meget ulikt i de syv casekommunene.

- I 2025 er Norge midt i eldrebølgen som krever høy innsats i helse- og sosialsektoren. Det er store variasjoner mellom casekommunene på dette området.
- Til tross for at kvinner i Norge har født mange barn, har det ikke vært nok til å oppnå en stabil befolkningsvekst. Det har heller ikke vært nok til å sikre tilstrekkelig med arbeidskraft. Løsningen ble derfor å holde innvandringen på et høyt nivå.
- Når man ser bort fra olje- og gassproduksjon, har de vareproduserende næringene gått tilbake i perioden fram til 2025. Det er tjenestesektoren som har gått frem. Det nasjonale bildet med økning innenfor tjenesteytende kunnskapstjenester gjenspeiler seg i flere av casekommunene.
- Et framtreddende trekk ved Norge 2025 er at en stadig større andel nordmenn bor urbant. Tettstedsbefolkningen har nådd hele 83 %.

Kommunens rolle i forbindelse med sikring, forebygging og erstatning

- For storm er det generelle inntrykket at de viktigste sidene ved ansvarsforholdet er rimelig godt dekket og at fordelingen av ansvaret også er rimelig godt avklart.
- For skred er situasjonen mer kompleks fordi ulike skredtyper forutsetter ulike tiltak og ansvarsforhold. Ansvaret for kartlegging og sikring blir dermed fragmentert.
- Flom er et mer ”ryddig” område enn skred med tanke på ansvar for kartlegging og sikring.
- I prosjektet foreslås det at ansvaret for kartlegging av områder som kan rammes av havnivåstigning og stormflo tillegges samme myndighet som for ”vanlig” stormflo.
- En viktig driver for grad av sårbarhet overfor naturskade er forholdet mellom drift/vedlikehold og investering.